

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง " แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของ " เปลว สีเงิน " : วิเคราะห์จากบทความในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ " นี้ ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เป็น 2 ระดับ กล่าวคือ

ระดับที่หนึ่ง เป็นการศึกษาวิเคราะห์ในระดับมหภาค โดยจะพิจารณาถึงภาระหน้าที่ของคอลัมนิสต์ซึ่ง เป็นผู้เขียนบทความเสนอต่อผู้อ่านทางสื่อมวลชนหนังสือพิมพ์ว่า ได้ปฏิบัติภาระหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคมไทยอย่างไรบ้าง ทฤษฎีที่จะได้นำมาใช้เป็นหลักของการศึกษาวิเคราะห์ คือ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural Functionalism Theory) และทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชนเริ่มแรก

ระดับที่สอง เป็นการศึกษาวิเคราะห์ตัว เนื้อหา หรือที่เรียกว่า " ตัวบท " (text) ของบทความ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " โดยใช้แนวทางการพิจารณาประเด็นปัญหา โดยยึดหลักการมองภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ตามแนวความคิดของนักวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และรัฐศาสตร์ เพื่อค้นหาและอธิบายแนวความคิดในการสื่อสารผ่านบทความของ เปลว สีเงิน

นอกเหนือจากทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้วทั้ง 2 ระดับนั้น ยังมีแนวคิดอื่น ๆ ที่น่าสนใจ และสามารถนำมาใช้ประกอบการศึกษาวิเคราะห์ได้ดี ดังต่อไปนี้ คือ

- แนวคิดหนังสือพิมพ์ประชาชนนิยมกับสังคมไทย
- การศึกษาวิจัย เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนหนังสือพิมพ์ในสังคม
- การเข้าใจหรือมองบทบาทของตนเอง
- จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์

การวิเคราะห์ในระดับที่หนึ่ง ประกอบด้วยทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural Functionalism Theory)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2529: 206 - 207) ได้กล่าวถึงทฤษฎีนี้ไว้ว่า

... หัวใจของทฤษฎีนี้มีสมมติฐานที่ว่า สังคมเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง สิ่งมีชีวิตนี้ จะมีส่วนประกอบหลายอย่าง แต่ละอย่างมีหน้าที่เฉพาะ จะต้องปฏิบัติเพื่อการคงอยู่ของ ส่วนรวม คือ ตัวสิ่งมีชีวิตนั้น สังคมมนุษย์ก็เป็นอย่างนั้น ทุกส่วนของสังคมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ของสังคมนั้นเข้าก็เป็นโครงสร้างของสังคม จึงได้ชื่อว่าทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ ... ความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมก็ขึ้นอยู่กับ หน้าที่และโครงสร้างนี้เอง ถ้าโครงสร้างเพิ่มส่วนประกอบมากขึ้น ส่วนประกอบเหล่านั้น ปฏิบัติหน้าที่แตกต่าง หรือเฉพาะเรื่อง เฉพาะด้าน ไม่เหมือนกับส่วนที่แยกออกมา ก็เรียกว่าสังคมมีความเจริญเติบโต ถ้าส่วนต่าง ๆ ของโครงสร้างหดหายไปโดยไม่ปฏิบัติหน้าที่ อันจำเป็น สังคมนั้นก็เสื่อมลง

O' Sullivan, and other (1983: 95) ได้อธิบายว่า แนวความคิดเรื่อง โครงสร้างหน้าที่นิยมนี้ ได้กลายเป็นรูปแบบหลักของทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมที่ศึกษากันในสหรัฐ ฯ ในช่วงทศวรรษ 1940 และ 1950 แนวความคิดนี้เกี่ยวข้องอย่างมากกับแนวคิดทางสังคมวิทยา ของ Emile Durkheim (1917 - 1958) และ Talcott Parsons (1902 - 1979) และขณะเดียวกันแนวคิดเรื่องโครงสร้างหน้าที่นิยมนี้ ก็ได้เป็นรากฐานทางความคิดให้กับงาน ศึกษาด้านการสื่อสาร และการสื่อสารมวลชนเป็นจำนวนมากในเวลาต่อมาด้วย

ในทฤษฎีนี้ถูกเน้นว่าเป็นตัว เชื่อม เพื่อทำให้เกิดการรวมตัวกัน เข้าของทุกส่วนใน

สังคม เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม สื่อมวลชนพยายามที่จะสนองต่อความต้องการของสมาชิกในสังคม ทั้งที่เป็นรายบุคคลและที่เป็นกลุ่มก้อนอย่างสม่ำเสมอ ผลก็คือ สื่อมวลชนได้ทำประโยชน์แก่สังคมโดยมิได้ตั้งใจ ในแง่ที่สามารถรวมสมาชิกทั้งหมดเข้าไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนาแก้วเทพ, 2531: 81)

การนำทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมมาใช้ในการศึกษาสื่อมวลชนนั้น จัดว่าเป็นแนวการศึกษาในด้านบทบาททางสังคมของสื่อมวลชน (Sociological Perspective of Mass Communication) โดยการพิจารณาว่า การสื่อสารเป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่ง Lasswell (อ้างถึงใน Wright, 1986: 4) ได้แบ่งกิจกรรมทางการสื่อสารออกเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่

1. การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Surveillance of the environment)
2. ประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้รวมกันอยู่ได้ตามสภาพแวดล้อม (Correlation of the parts of society in responding to the environment)
3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นต่อมา (Transmission of the social heritage from one generation the next)

ต่อมา Wright (1986: 6) ได้นำเสนอกิจกรรมทางการสื่อสารเพิ่มขึ้นอีก 1 กิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ 4 ซึ่งได้แก่ การให้ความบันเทิง (Entertainment) และเขาได้นำความคิดเรื่องกิจกรรมทางการสื่อสารทั้ง 4 นี้มารวมกันเข้ากับแนวความคิดของ Merton นักสังคมวิทยาในทฤษฎีหน้าที่นิยม ผู้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่อง ผลที่ติดตามมา (Consequence) ของกิจกรรมทางสังคมว่า ผลที่ติดตามมาซึ่งเป็นผลดี (Functional) กับสถาบันใดหรือกลุ่มใดในสังคมนั้น อาจทำให้เกิดผลเสีย (dysfunctional) ให้กับสถาบันหรือกลุ่มอื่นได้เช่นกัน นอกจากนั้น Merton ยังได้แยกแยะให้เห็นถึงภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้น โดยสังคมจงใจให้เกิด เรียกว่า manifest และภาระหน้าที่ที่สังคมไม่จงใจให้เกิด (ภาระแอบแฝง) ที่เรียกว่า latent ด้วย โดยที่ภาระหน้าที่ทั้ง manifest และ latent นี้

อาจเป็นได้ทั้งผลดี (functional) ให้แก่ระบบของสังคมหรือผลเสีย (dysfunctional) ให้แก่ระบบของสังคมก็ได้ ซึ่งผลดีผลเสียเหล่านี้จะรวมไปถึงผลที่มีต่อสมาชิกในสังคม และวัฒนธรรมของสังคมนั้น เป็นส่วนรวมได้ด้วย

ต่อมา Wright (1986: 13) ได้นำแนวความคิดในเรื่องกิจกรรมทางการสื่อสาร ทั้ง 4 มารวมเข้ากับแนวความคิดของ Merton และได้นำเสนอเป็นกรอบความคิด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์หน้าที่ของสื่อมวลชน โดยการสร้างคำถามต่อไปนี้ขึ้นมา คือ

- What are the _____ and _____ and _____ and _____ of mass - communicated _____ (5) surveillance (news) _____ (6) correlation (editing, persuasion) _____ (7) socialization (cultural transmission) _____ (8) entertainment _____ for the _____ (9) society _____ (10) individual members _____ (11) subgroups _____ (12) cultural systems ?

การหาคำตอบให้กับส่วนประกอบทั้ง 12 ส่วนของคำถามข้างต้นนั้น จะนำไปสู่การอธิบายให้เห็นถึงภาระหน้าที่ ตลอดจนผลดีและผลเสียของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมโดยส่วนรวม และรวมไปถึงปัจเจกบุคคล กลุ่มย่อย และระบบวัฒนธรรมด้วย

McQuail (อ้างถึงใน สมควร กวียะ, 2529: 190) ได้วิเคราะห์บทบาททางสังคมของสื่อมวลชน และได้สรุปความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับภาระหน้าที่อันพึงประสงค์ของสื่อมวลชนในสังคมไว้ด้วยกัน 5 ประการ ดังนี้ คือ

1. การให้ข่าวสาร (Information)

- การให้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและในโลก
- ให้ทราบถึงสัมพันธภาพแห่งอำนาจ
- ช่วยส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม การปรับตัว และความก้าวหน้า

2. การประสานสัมพันธ์ (Correlation)

- อธิบายและแปลความ และวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์และข่าวสาร
- ให้ความสนับสนุนแก่อำนาจ หน้าที่ และปทัสสถานที่ยอมรับแล้ว
- ทำให้เกิดการสังคมนิยม (Socializing)
- ประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน
- ทำให้เกิดความยินยอมพร้อมใจกัน (Consensus)
- จัดระเบียบก่อนหลัง และบอกให้รู้ว่าสถานภาพทางสังคมอะไรสำคัญกว่า

3. ความต่อเนื่อง (Continuity)

- แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมหลัก และยอมรับวัฒนธรรมรวมทั้งพัฒนาการของวัฒนธรรมใหม่
- ก่อให้เกิด และดำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของคนทั่วไป

4. ความบันเทิงเริงรมย์ (Entertainment)

- ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และวิธีการพักผ่อนหย่อนใจ
- ลดความตึงเครียดทางสังคม

5. การระดมสรรพกำลัง (Mobilization)

- การรณรงค์ด้านการเมือง สังคม และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การทำงาน และบางครั้งเกี่ยวกับการศาสนา เพื่อวัตถุประสงค์ของส่วนรวม

ในการใช้ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมนี้ เป็นการศึกษาบทบาททางสังคมของสื่อหนังสือพิมพ์ ซึ่งพิจารณาว่าการสื่อสารเป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่ง ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมนี้ เป็นตัวเชื่อมทำให้เกิดการเข้ากันในทุกส่วนของสังคม เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมด้วย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะพิจารณาถึงบทบาทของบทความ " สะบัดปากกา ตีแสกหน้า " ว่า ได้ทำหน้าที่ของการเป็นสื่อมวลชนอย่างไร

2. ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชนเริ่มแรก

Siebert and Others (อ้างถึงใน สมควร กวียะ, 2529: 202) ได้ศึกษากันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1956 ซึ่งเรียกว่าทฤษฎีหนังสือพิมพ์ทั้งสี่ (Four Theories of the Press) หรือที่ เกษม ศิริสัมพันธ์ (อ้างถึงใน สมควร กวียะ, 2529: 202) เรียกว่า ทฤษฎีสื่อสารมวลชน นั้นเอง

ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ (2531: 114) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานว่า ทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้ได้เสนอความคิดเห็นในแง่ที่ว่าสื่อมวลชนควรจะทำหรือถูกคาดหวังว่าจะดำเนินงานอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างไร และด้วยค่านิยมอะไร ส่วนใหญ่แล้วแต่ละทฤษฎีจะมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ และดูเหมือนว่าระบบการเมืองแต่ละระบบ หรือระบบสังคมแต่ละสังคมจะมีทฤษฎีหนังสือพิมพ์เฉพาะของตนเอง ถึงแม้ว่าจะไม่แตกต่างกันไปจากลักษณะทั่วไปมากนักก็ตาม

ทฤษฎีนี้เมื่อพิจารณาอย่างกว้าง ๆ คือ

2.1 ทฤษฎีสรีภาพนิยม หรือ เสรีนิยม (Liberalism) ศาสตราจารย์

เฟรด เอส ซีเบอร์ท (อ้างถึงใน เกษม ศิริสัมพันธ์, 2514: 118) คณบดีคณะศิลปะการสื่อความหมายแห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกน เป็นทฤษฎีที่ให้สื่อมวลชนเป็นตลาดเสรีแห่ง

ความคิด เป็นเครื่องมือเพื่อแจ้งข่าวสารให้ความบันเทิงและเพื่อการค้า ไม่มีการจำกัดสิทธิการใช้สื่อมวลชน การควบคุมสื่อสารมวลชนที่เสนอเนื้อหาเกินเลยจากความจริงได้ ก็ด้วยตัวบทกฎหมายอย่างหนึ่ง และเสนอข้อเท็จจริงด้วยความรู้สึกรับผิดชอบในตนเองอีกอย่างหนึ่ง

จาโรไน แกลโกศล (2517: 46) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงองค์ประกอบที่จะช่วยควบคุม หรือกำหนดขอบข่ายของหนังสือพิมพ์ในระบบการเมืองแบบเสรีนิยมว่า ระบบการบริหารงานของหนังสือพิมพ์เองและผู้อ่าน จะเป็นองค์ประกอบที่ช่วยควบคุมได้ด้วย

กุหลาบ สายประดิษฐ์ (2516: 191) ได้กล่าวถึงอิสรภาพของหนังสือพิมพ์ที่สูญเสียไปโดยทางอิทธิพลต่าง ๆ ที่ครอบงำ อันได้แก่

- การมุ่งแสวงประโยชน์ในด้านการค้ามากเกินไป
- การถูกข่มทอนโดยทางรัฐ
- การไม่สำนึกตระหนักในหน้าที่อันแท้จริงของนักหนังสือพิมพ์

2.2 **ทฤษฎีอำนาจนิยม** ศาสตราจารย์เฟรด เอส ซีเบอร์ท (อ้างถึงใน เกษม ศิริสัมพันธ์, 2514: 118) คณบดีคณะศิลปและการสื่อความหมายแห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกน กล่าวไว้ว่า เป็นทฤษฎีที่ถืออำนาจของรัฐเป็นใหญ่ รัฐบาลใช้สื่อมวลชนเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมอำนาจ รัฐบาลจึงต้องเข้าควบคุม ก่อให้เกิดการเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพแห่งความคิด เห็น

2.3 **ทฤษฎีเบ็ดเสร็จนิยม** วิลเบอร์ แชรรมม์ (อ้างถึงใน เกษม ศิริสัมพันธ์, 2514: 119) กล่าวว่า เป็นทฤษฎีที่นำความคิดตามทฤษฎีอำนาจนิยมมาผสมผสานกับแนวความคิดของมากซ์ เลนิน และสตาลิน ซึ่งสื่อมวลชนจะต้องทำหน้าที่เผยแพร่อุดมการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ ใช้เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อและปลุกใจประชาชน

2.4 **ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม** เฮอร์ดอร์ ทีเตอร์สัน (อ้างถึงใน เกษม ศิริสัมพันธ์, 2514: 118) คณบดีคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ กล่าวไว้ว่า หน้าที่ของสื่อสารมวลชนจะต้องให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ และวิถีการรับผิดชอบต่อสังคม และเห็นว่าหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ตามที่ยอมรับ มีอยู่ด้วยกัน 6 ประการ

1. รับใช้ระบบการเมืองด้วยการเสนอข่าวสารวิพากษ์วิจารณ์ และ
โต้แย้งใน เรื่องกิจกรรมส่วนรวม
2. เพิ่มพูนสติปัญญาของปวงชน เพื่อให้มีความสามารถปกครองตนเอง
3. ทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาล เพื่อปกป้องสิทธิของแต่ละบุคคล
4. อาศัยการโฆษณาเป็นสื่อกลางชักนำผู้ซื้อ ผู้ขาย และบริการต่าง ๆ
ซึ่งถือว่าเป็นขั้นแรกของการบริการระบบการเศรษฐกิจ
5. ให้ความบันเทิง
6. มีฐานะการเงินมั่นคงเพียงพอ เพื่อให้หลุดพ้นจากการบีบบังคับของกลุ่มผลประโยชน์

การใช้ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชนเริ่มแรกในการวิจัยนี้ ก็เพื่อ
แสดงให้เห็นถึงระบบของหนังสือพิมพ์ที่ต้องขึ้นอยู่กับระบบสังคม การเมืองในสังคมไทยแต่ละ
ยุคสมัยซึ่งมีระบบสังคม การเมือง ที่แตกต่างกัน ในช่วงที่ เปลาว สีเงิน เขียนบทความ
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 - 2534 นั้น " เนื้อหา " หรือ " ตัวบท " ของการสื่อสารในบทความ
นั้น ก็ย่อมจะต้องแสดงถึงภาวะสังคม การเมือง ในช่วงนั้นออกมา เช่น การมีสิทธิเสรีภาพของ
หนังสือพิมพ์ในช่วงการทำงานของ " เปลาว สีเงิน " ซึ่งจะทำให้ทราบถึงการปฏิบัติหน้าที่
ของหนังสือพิมพ์ในยุคสมัยนั้นว่าเป็นอย่างไร และมีผลสะท้อนออกมาจากข้อเขียนของนัก
หนังสือพิมพ์ในยุคนั้นหรือไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ในระดับที่สอง ประกอบด้วยแนวคิดจากนักวิชาการที่มีต่อสังคมไทยและแนวคิดอื่น ๆ ดังนี้

1. แนวคิดจากนักวิชาการ

1.1 นายนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2532: 8)

ใช้วิธีคิดเกี่ยวกับบริบท (Context) ซึ่งแวดล้อมเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่ นั่นคือการพิจารณาเหตุการณ์หนึ่ง ๆ โดยอยู่ในแวดล้อมของบริบท เพราะทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ ของสังคม

การพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบของบริบทของปัญหานั้น หมายความว่า ทุกปัญหาที่หยิบยกขึ้นมาพิจารณา จะมีองค์ประกอบที่แวดล้อมปัญหา (รากเหง้าของปัญหา) การพิจารณาปัญหาเหล่านั้นจึงไม่สามารถแยกออกจากบริบทของปัญหานั้น ๆ ได้

แนวคิดเรื่องบริบท กระทำโดยการสร้างภาพปัญหาต่าง ๆ ของสังคมไทย อยู่ภายใต้บริบทที่สำคัญ 2 ประการ นั่นก็คือ ระบบราชการ และความคิดแบบประชาธิปไตย โดยปรากฏแนวคิดทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ดังนี้คือ

- แนวคิดทางสังคม (การเติบโตของระบบราชการ) ปัญหาของสังคมไทย เกือบทุกเรื่องอยู่ภายใต้กรอบใหญ่ของปัญหานี้ เป็นปัญหาเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นบนรากฐานของปัญหาอันใหญ่ ระบบราชการมีปฏิสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ ของสังคม เพราะการเติบโตของระบบราชการจะมีผลให้เกิดการผูกขาดในเชิงอำนาจและความคิดในสังคม ดังเช่น ระบบการศึกษาปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่และสำคัญของสังคมไทย ซึ่งขณะนี้วางอยู่บนปัญหาสำคัญของการครอบงำโดยข้าราชการไทยอย่างแท้จริง

- แนวคิดทางการเมือง (ความคิดประชาธิปไตย) อยู่ที่การให้ " โอกาส " แก่คนในสังคม ที่จะได้แสดงความคิดเห็นที่คัดค้านได้ ได้แย้งได้ หรือมีความเห็นที่เป็นอื่นได้ นั่นคือ การเรียกร้องให้มีประชาธิปไตยใน " วิธีคิด " ซึ่งเป็นความคิดขั้นพื้นฐานในยุคของสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากประชาธิปไตยต้องเริ่มต้นที่ความคิดเห็นที่มีต่อผู้อื่น หรือความคิดเห็นที่โต้แย้งกับตนได้ ซึ่งระบบราชการก็เป็นตัวขัดขวางการเติบโตของความคิด

ประชาธิปไตย รวมทั้งกระบวนการประชาธิปไตยด้วย ทางแก้ปัญหาก็คือ การลดหย่อนอำนาจ และบทบาทของระบบราชการให้มากที่สุด " ภาคเอกชน " จะเป็นกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความหวังในการพัฒนาสังคมและการเมืองไทยดีขึ้น

- แนวคิดทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม มองว่าในการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างสามัญชนในเมืองและชาวชนบทนั้น ปรากฏว่าเมืองเป็นผู้บอกข่าวสารแก่ชนบทมากกว่าชนบทจะบอกข่าวสารแก่เมือง เช่นเดียวกับสังคมอื่นอีกหลายแห่ง ที่เมืองมักเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมของประชาชนมากกว่าชนบท ซึ่งคงจะเป็นเพราะความมั่งคั่งทางวัฒนธรรมของเมือง ซึ่งสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของโลก และปัจจัยอื่น ๆ เช่น เมืองกำอำนาจทางการเมืองและ เศรษฐกิจเหนือชนบท เมือง เป็นเจ้าของกิจการสื่อสารคมนาคมแบบใหม่ และสังคมไทยก็เผชิญกับภาวะการสื่อสารคมนาคมแบบใหม่ด้วย ดังนั้นระบบเศรษฐกิจของเมืองขยายตัวไปครอบงำเศรษฐกิจของชนบทมาก เห็นได้ชัดว่า ศิลปวัฒนธรรมของประชาชนไทยในอนาคต ยิ่งจะถูกครอบงำด้วยเมืองมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประชาชนที่อยู่ในเมืองจะเป็นผู้รับผลกระทบจากการปรับตัวของ เศรษฐกิจแบบใหม่

อุตสาหกรรมจากโลกตะวันตกหลังโหล เข้าสู่ชุมชนเมือง ทำให้เปลี่ยนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในเมืองไปเรื่อย ๆ

1.2 นายชัยอนันต์ สมุทวณิช (2533: 113)

ใช้การสังเคราะห์แนวคิด ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และจากปรากฏการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนประสบการณ์ของตนเอง

- แนวคิดทางการเมือง เสถียรภาพของระบบกึ่งประชาธิปไตย กึ่งอำนาจนิยม หรือทวิภาวะทางการเมือง (DUALISM) เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศไทย - จีน ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี 2518 โดยจีนกลายเป็นมหาอำนาจและเป็นปัจจัยด้านบวกของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ชนชั้นกษัตริย์เชื้อสายจีนจึงมีโอกาสที่จะสืบสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้นเป็นทวีคูณ มีผลทำให้การขยายตัวของทุนระหว่างไทย - ฮองกง ไต้หวัน จีน มีผลวัดสูงยิ่งขึ้น

ชนชั้นกฏมพิอาศัยพรรคการเมือง เป็น เครื่องมือ ในการปกป้องคุ้มครองและ
 เพิ่มพูนอำนาจทาง เศรษฐกิจได้ โดยทุ่มเททุนในการแข่งขัน เพื่อหาเสียงเลือกตั้ง และแข่งขัน
 กันดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง

เดิมนั้นลักษณะของการ เมืองไทยขาดวิวัฒนาการของชนชั้นกฏมพิที่ค่อย ๆ
 ปรับ เปลี่ยนอำนาจทางการเมืองและอำนาจทางสังคม ทำให้ลักษณะการ เข้าสู่อำนาจทาง
 การเมืองมีระยะเวลาการพัฒนาที่สั้น จึงเป็นการเร่งลงทุนเพื่อหาผลตอบแทนในระยะสั้น
 ด้วยการซื้อคะแนนเสียง และวิธีการริบตัวอื่น ๆ อันเป็นผลเสียต่อเสถียรภาพของระบอบ
 ประชาธิปไตย เพราะพฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดการไม่ยอมรับความชอบธรรมของ
 กระบวนการเลือกตั้ง ตลอดจนไม่ยอมรับศักดิ์ศรีของสภาผู้แทนราษฎร

เนื่องจากประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว (Unitary State) การ
 เปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับชาติจึงมีผลสะท้อนต่อการปกครองท้องถิ่นเสมอ การที่ท้องถิ่น
 ขาดกระบวนการประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง และถูกระบบราชการ อำนาจทางราชการปิดกั้น
 มาเป็นเวลานาน ก็มีผลทำให้อำนาจท้องถิ่นหมดหนทางที่จะเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจ
 ระดับท้องถิ่นและจังหวัด จึงค่อย ๆ พัฒนาเป็นอำนาจนอกระบบ ในลักษณะของอิทธิพลของมาเฟีย
 หรือ " เจ้าพ่อ " ซึ่งในหลายแห่งกลายเป็นอำนาจซ่อนอยู่ในอำนาจรัฐ ที่อำนาจรัฐต้อง
 เผชิญกับปัญหาในการจำกัดควบคุมมากขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะในพื้นที่ ๆ มีการเปลี่ยนแปลง
 ทางโครงสร้าง เศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เช่น บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นต้น

การขาดสถาบันทางการเมืองที่เป็นตัวกลาง (Intermediate
 political institutions) และการล่าช้าของชนชั้นกลางนอกระบบราชการที่มีบทบาท
 ทางการเมืองไทย มีการพัฒนาไปในลักษณะที่แตกต่างไปจากสังคมอื่น

พรรคการเมืองและรัฐสภาอ่อนแอ จนเกิดสถาบันของอิทธิพลเถื่อนภายนอก
 ระบบการเมือง นอกระบบราชการ ซึ่งนับวันก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น ในฐานะที่เป็นหัวหน้า
 ผู้สนับสนุนพรรคการเมืองและองค์กรตัวแทนต่าง ๆ ในระดับจังหวัดและตำบล ทำให้เกิดลักษณะ
 ที่ไม่ เป็นตัวแทนอย่างแท้จริงของประชาชนตามที่พรรคการเมืองอ้าง ผลประโยชน์ของสังคมที่

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก็มีความหลากหลายและละเอียด จนพรรคการเมืองไม่สามารถทำหน้าที่ เป็นตัวแทนของผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันมากนักได้ จึงไม่น่าแปลกที่ประชาชนหลายกลุ่ม ต้องเผชิญปัญหาสภาพแวดล้อม ที่ดินทำกิน ความแห้งแล้ง

การเมืองไทยมีแต่ระบอบ (regime) แต่ไร้ระบบ (system) ในความหมายที่แท้จริง รัฐได้รวมเอาอำนาจทางการเมืองกับอำนาจทางการบริหารเข้าไว้ด้วยกัน และใช้อำนาจนั้นกีดกันการเติบโตของกฏมื ผลที่เกิดขึ้นก็คือ รัฐมีความมั่นคงทางอำนาจ เฉพาะส่วนที่เป็นอำนาจของกลไกของรัฐ แต่ขาดขาดความมั่นคง และระบอบการเมืองก็ขาดเสถียรภาพ

ประชาสังคม (Civil Society) ที่รัฐครอบงำอยู่และเอื้อประโยชน์ให้มากที่สุดไม่ใช่ภาคประชาชน (People's sector) แต่เป็นภาคเอกชน (Private sector) เพราะภาคเอกชนมีกำลังทางเศรษฐกิจสูง มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และเป็นภาคที่รัฐต้องการเอาเป็นพวก (co-opt) ในขณะที่ภาคประชาชนยังมีการจัดตั้งไม่ดีนัก

- แนวความคิดทางเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ มีผลต่อการเมืองได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในด้านลักษณะทางอาชีพ และสภาพทาง เศรษฐกิจ - สังคม หรือก็คือการเปลี่ยนแปลงของลักษณะทางชนชั้น

แม้ว่าความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทยังคงเหมือนเดิมหรือแย่งลง แต่การเปลี่ยนแปลงที่ควรสังเกตรมากที่สุด ได้แก่การขยายตัวของชนชั้นกลางและชนชั้นสูง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการขยายตัวของชนชั้นกลางนี้ จัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความสำคัญทางการเมือง ชนชั้นกลางเป็นกลุ่มประชากรที่มีศักยภาพทางการเมืองสูง วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางจึงเป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวโยงกับเงื่อนไขทางสังคมและ เศรษฐกิจเป็นหลัก การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ และสภาพทางสังคม เศรษฐกิจของประชากร

ลักษณะเด่นของระบบเศรษฐกิจไทย ได้แก่ ความสามารถในการอยู่รอด และการต้านแรงเสียดทานจากการตกต่ำและความผันผวนทาง เศรษฐกิจโลก

1.3 นายแพทย์ประเวศ วะสี (2517: 58)

มองว่าการให้ความสำคัญในอำนาจของวัตถุ ทำให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ลดน้อยถอยลง ซึ่งเกิดจากการปะทะกันระหว่างกระแสวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเป็นวัตถุนิยม กับวิถีชีวิตดั้งเดิมของไทย การมาพบกับวัฒนธรรมของฝรั่งซึ่งเป็นวัตถุนิยม ทำให้เกิดความต้องการทางวัตถุต่าง ๆ มีผลกระทบต่อกลไกในสังคมและการปกครองที่ยุ่งยาก จนกลายเป็นอำนาจของความต้องการเงินตราเป็นเครื่องกำหนดการกระทำของทุกฝ่ายในสังคม

ทางแก้ปัญหาสังคมซึ่งเป็นกลไกของระบบการปกครองทั้งระบบ ก็ด้วยวิธีการใช้สังคมนิยมเป็นจุดมุ่งหมายแกนกลางของสังคมแทนที่วัตถุนิยม ดังนี้

- การประหยัดตัดความฟุ้งเฟ้อ
- การใช้ชีวิตสงบ
- การกระจายทรัพยากรที่ยุติธรรม
- การจัดการสาธารณสุขโลกเพื่อประชาชน
- การลดบทบาทของระบบราชการ (เป็นแนวคิดเดียวกับ อ.นิธิ เอียวศรีวงศ์)
- การพัฒนาชุมชน
- สร้างอุดมการณ์ให้ทหาร - ตำรวจ ทำงานเพื่อปกป้องประโยชน์ของประชาชน
- แก้ปัญหาของประเทศด้วยอุดมการณ์ที่เข้ากับลักษณะความเป็นไทยด้วยวิธีการของไทยเอง เนื่องจากต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมการศึกษา และ เศรษฐกิจของไทยมากเกินไป
- ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้ชัดเจน สร้างความเป็นมนุษย์ ให้รู้จักคุณค่า เข้าใจสังคมและรับผิดชอบต่อสังคม รวมไปถึงการส่งเสริมวรรณกรรมที่มีคุณค่าต่ออุดมการณ์ เพราะวรรณกรรมเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชน

- ศาสตร์ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม
- รักษาไว้ซึ่งสถาบันที่เป็นศูนย์รวม และเป็นเอกลักษณ์ของไทย นั่นคือ สถาบันพระมหากษัตริย์

ประเวศ วะสี มองภาพรวมว่า สังคมไทยเสื่อมโทรมลงก็ด้วยความเจริญทางด้านวัตถุ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาในระบบการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของไทย

1.4 นายธีระเวทย์ ประมวลวีรการ (2516: 58)

มองปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในลักษณะปัญหาภายใน นั่นคือ สังคมไทยปรับตัวต่อปัญหาของการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานสังคม เดิมจากระบบที่มีการอุปถัมภ์ มาเป็นสังคมสมัยใหม่ สาเหตุของการปรับตัวที่สำคัญอันหนึ่ง เกิดจากอิทธิพลของการได้มีการปรับปรุงภายในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงาน เพื่อนำประเทศไปสู่ความสัมพัทธ์ทาง เศรษฐกิจกับสังคมภายนอกประเทศ ผลที่เกิดขึ้นต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนำไปสู่ความเสื่อมถอยของสถานการณ์ทางสังคมมากกว่าจะเป็นการปรับตัวที่ดีขึ้น

ลักษณะของชุมชนในสังคม ยังไม่อาจมีการเกิดขึ้นของชั้นสังคมอื่นอีก นอกไปจากชั้นของผู้มีอำนาจกับผู้อยู่ใต้อำนาจเพียงสองชั้นเท่านั้น การกำเนิดของชนชั้นกลางในสังคมไทยยังไม่อาจชี้แจงไปอย่างชัดเจนได้ ทรายใดที่ยังไม่มีการกระจายรายได้ จนทำให้ประชากรส่วนใหญ่ปรับชีวิตทาง เศรษฐกิจและสังคมให้มีมาตรฐานการดำเนินชีวิตที่ดีกว่านี้

- แนวคิดทางสังคม การพัฒนามุ่งเพียงแก้ไขปัญหาสังคมในรูปสังคมสงเคราะห์ โดยมีได้พิจารณาการพัฒนาโครงสร้างสังคมโดยพยายามหาทางให้เกิดชนชั้นกลางขึ้นในสังคม และจัดสภาพไร่งานทำอย่างจริงจัง
- แนวคิดทางเศรษฐกิจ นี้กว้างแผนมุ่งแต่จะเพิ่มรายได้ต่อหัวโดยไม่คำนึงถึงการกระจายรายได้ ในขณะที่เศรษฐกิจแบบนายทุนแพร่หลาย แต่ไม่สามารถเปลี่ยนโครงสร้างเดิมของสังคมได้ ดูเหมือนกับว่ามีความร่วมมือกันอย่างลึกซึ้งระหว่างนายทุนกับ

ศึกษาค้นคว้าใหม่ ในรูปของกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง จนบางครั้งเห็นว่านายทุนที่มีฐานะคล้อยอยู่ใน วงศ์ศึกษาค้นคว้า และผู้อยู่ในวงศ์ศึกษาค้นคว้าก็เป็นนายทุนเอง นั่นเป็นเพราะค่านิยมพื้นฐานของ โครงสร้างสังคมไทยอยู่ที่การใช้อำนาจเป็นสำคัญ

1.5 นายวีรพงษ์ รามางกูร (2525: 46)

การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศจะต้องพยายามให้ผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจกระจายไปสู่คนส่วนใหญ่ของประเทศให้มากที่สุด ซึ่งเครื่องมือก็คือ การให้การศึกษา ความแตกต่างในด้านการศึกษาค้นคว้าเป็นความเหลื่อมล้ำจากการได้รับประโยชน์ในการพัฒนา ซึ่งเป็นปัญหาทาง เศรษฐกิจปัญหาใหญ่ คนที่มีการศึกษาค้นคว้าสูง จะมีโอกาสผกผันประโยชน์จากการ พัฒนาได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค้นคว้าน้อย

ความเหลื่อมล้ำที่ว่านี้ จะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม ซึ่งเป็นความ ขัดแย้งที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว จนก่อให้เกิดปัญหาสังคมซึ่งจะเป็นปัญหาใหญ่ตามมา นั่นก็ หมายความว่าภาวะ เศรษฐกิจมีผลต่อการพัฒนาสังคม

ดังนั้น จึงควรสร้างความสมดุลในการพัฒนาให้เกิดขึ้น ซึ่งทำได้โดย การขยายตัวทาง เศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพทางการเงิน การคลัง และความสมดุลในเรื่อง ของความเจริญทาง เศรษฐกิจกับปัญหาสังคมและคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ เพราะถ้าไม่มี ความสมดุลในการพัฒนา ก็จะกลายเป็นอุปสรรคขัดขวางหนทางที่จะกลายเป็นประเทศที่มีความ มั่งคั่งทาง เศรษฐกิจ

2. แนวคิดอื่น ๆ

2.1 แนวคิดหนังสือพิมพ์ประชาชนนิยมกับสังคมไทย

องค์การยูเนสโก (1984: 3 - 9) ได้รายงานเกี่ยวกับสถานการณ์ การรื้อหนังสือในประเทศไทยว่า

ความพยายามที่จะขจัดความไม่รู้หนังสือในประเทศไทยในระยะ 30 ปีที่ผ่านมา ทำให้เกิดผลก็คือ ความพยายามในการขยายการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทั้งทางฝ่ายรัฐบาลและเอกชน จะเห็นได้ว่าอัตราการไม่รู้หนังสือในประชากรกลุ่มอายุ 15 - 19 ปี ได้ลดลงจากร้อยละ 11.5 ในปี พ.ศ. 2503 เหลือเพียงร้อยละ 5.7 ในปี พ.ศ. 2513 และร้อยละ 2.9 ในปี พ.ศ. 2523

แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อประชาชนเหล่านี้มีทักษะในการรู้หนังสือแล้ว ก็จะต้องมีวัสดุ เพื่อให้พวกเขาได้ใช้ฝึกฝนทักษะที่ได้เรียนรู้มาอย่างสม่ำเสมอ

Sommerlad (1960: 5) ได้กล่าวไว้ว่า

ในประเทศไทยนั้น ร้านกาแฟในเกือบทุกหมู่บ้าน จะมีหนังสือพิมพ์จากกรุงเทพฯ วางอยู่บนโต๊ะอย่างน้อยหนึ่งฉบับ ซึ่งอยู่ในสภาพขาดวัน จากการอ่านของคนหลาย ๆ คน แม้ว่า จะมีการอ่านมากกว่าหนึ่งคนต่อหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับ แต่ก็ยังมีคนจำนวนมากซึ่งอ่านออกเขียนได้ แต่หนังสือพิมพ์ไม่สามารถเข้าไปถึงพวกเขาได้ นอกเสียจากจะมีหนังสือพิมพ์ลักษณะประชานิยม (popular newspaper) ออกจำหน่ายแพร่หลายในราคาที่มวลชนสามารถซื้อหาได้

พร้อมกันนี้ Sommerlad ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือพิมพ์ที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่เพิ่งจะรู้หนังสือในประเทศไทยกำลังพัฒนาว่า

ชาวชนบทผู้ซึ่งเพิ่งเรียนรู้ที่จะอ่านนั้น พบว่าหนังสือพิมพ์ทั่วไปนั้น ยากเกินกว่าที่จะเข้าใจได้ ทำให้พวกเขาหมดกำลังใจจะอ่าน ถึงแม้กระนั้นพวกเขา ก็ยังต้องพยายามที่จะฝึกฝนทักษะในการอ่านนี้ มิฉะนั้นความอดสาหัสพากเพียรในการเรียนหนังสือของเขา ก็จะสูญเปล่าไปในที่สุด ดังนั้นผู้พิมพ์หนังสือพิมพ์ จึงควรที่จะผลิตหนังสือเพื่อผู้รับกลุ่มนี้ด้วย โดยให้มีข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษา และการพัฒนาสังคม รวมทั้งบทความ ภาพประกอบ เกี่ยวกับสุขภาพ การเกษตร ข่าวสารภายใน และวัฒนธรรม อาจมีเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น ก็ยิ่งจะทำให้มีผู้สนใจอยากอ่านมากขึ้น

ลักษณะดังกล่าว เป็นลักษณะของหนังสือพิมพ์ที่เหมาะสมสำหรับผู้อ่านในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยเรา จากการสำรวจการอ่านหนังสือพิมพ์ของชาวบ้านในชนบท สมพงษ์ พละสุรย์ (2517: 49 - 50) ได้รายงานไว้ว่า " ... ชาวบ้านรู้จักหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ มากที่สุด เรื่องที่อ่านกันมากที่สุดคือข่าวอาชญากรรม ข่าวดาราศาพยนตร์ ข่าวนักการเมืองท้องถิ่น ... "

สิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้พอจะมองเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ลักษณะประชานิยม ซึ่งมีเนื้อหาที่เป็นเรื่องที่คนทั่วไปนิยมและสนใจ เป็นหนังสือพิมพ์ที่เข้าถึงผู้อ่านทั่วไปในประเทศไทยได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง เมื่อพิจารณาถึงยอดการจำหน่าย ตลอดจนเครือข่ายในการจัดจำหน่ายด้วยหน่วยรถขนส่งของไทยรัฐเอง และความนิยมของผู้อ่านจากผลการสำรวจหลาย ๆ ครั้ง ก็ทำให้มองเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ประชานิยมที่มีบทบาทสำคัญไม่น้อยในสังคมไทย

2.2 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนหนังสือพิมพ์ในสังคม

Wiley (1942: 19) ได้เคยศึกษาหน้าที่ของสื่อมวลชนหนังสือพิมพ์ โดยการตั้งคำถามว่า " อะไรคือ หน้าที่ซึ่งปฏิบัติโดยหนังสือพิมพ์ และอะไรคือความต้องการของทั้งสังคมและปัจเจกบุคคล ที่หนังสือพิมพ์ได้สนองความต้องการเหล่านี้ "

ในการตอบคำถามดังกล่าว เขาได้แบ่งหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ออกเป็น 6 หน้าที่ คือ

1. การเสนอข่าว
2. การเสนอบทบรรณาธิการ
3. การเสนอเบื้องหลังข่าว
4. การให้ความบันเทิง
5. การเสนอโฆษณา
6. การทำหน้าที่เป็นสารานุกรม

นอกจากผลงานข้างต้นแล้ว ต่อมา Berelson (1949: 111 - 129) ก็ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อชาวนิวยอร์ค เมื่อมีการนัดหยุดงานขนส่งหนังสือพิมพ์ในนครนิวยอร์ค เมื่อปี ค.ศ. 1945 ซึ่งเขาพบว่าชาวนิวยอร์คนั้น

1. เขาอ่านหนังสือพิมพ์ เพื่อจะได้สารสนเทศ เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชุมชน
2. เขาอ่านหนังสือพิมพ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตประจำวัน
3. เขาอ่านหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นศักดิ์ศรีในการเข้าสังคม
4. เขาอ่านหนังสือพิมพ์ เพื่อการพักผ่อน
5. เขาอ่านหนังสือพิมพ์ เพื่อการติดต่อทางสังคม

2.3 การเข้าใจหรือมองบทบาทตนเอง (ROLE PERCEPTION)

เป็นการศึกษาบุคคลหนึ่ง ๆ เมื่ออยู่ในสถานภาพหนึ่งนั้น จะมีความเข้าใจต่อบทบาทของตนเองว่าเป็นเช่นไรนี้ แต่ละบุคคลจะมีความเข้าใจที่อาจเหมือนหรือต่างกันได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าเขามีประสบการณ์การเรียนรู้ในอดีตมาเช่นไร เพราะประสบการณ์ที่ต่างกันจะทำให้บุคคลหนึ่ง ๆ มีการตีค่าความหมายที่แตกต่างกันด้วย กอฟแมน (GOFFMAN, 1959)

ข้อสังเกตุคือ การที่สังคมได้กำหนดบทบาทของนักหนังสือพิมพ์ว่าเป็น ผู้พิทักษ์เสรีภาพ และเป็นเสมือนผู้นำในการต่อสู้เรียกร้องเสรีภาพ ผู้ที่เข้ามาทำงานในวิชาชีพ นี้ก็จะต้องมีความรู้สึกที่ว่า ตนเองควรเสนอข่าวสารที่เป็นไปในทางเรียกร้องเสรีภาพเพื่อประชาชน บทบาทของเขาก็จะต้อง เป็นบทบาทที่สอดคล้องกับบทบาทของนักหนังสือพิมพ์ที่เป็นภาพรวมของ นักหนังสือพิมพ์ทั้งหมด ซึ่งก็คือควรเข้าใจต่อบทบาทของตนเอง

2.4 จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสมาคมที่มีบทบาทและสำคัญมากที่สุด ในจำนวนหลายสมาคม ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน ได้พยายามกำหนดให้สื่อสารมวลชน ประเภทหนังสือพิมพ์ตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนที่จะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนและวิชาชีพ ดังนี้

1. จะต้องส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่ง เสรีภาพของการเสนอข่าวและความ คิดเห็น
2. จะต้องให้ประชาชนได้ทราบข่าวเฉพาะที่เป็นจริง การเสนอข่าวใด ๆ ออกพิมพ์โฆษณาเผยแพร่ ถ้าปรากฏว่าไม่ตรงต่อความเป็นจริง ต้องรีบจัดการแก้ไขให้ถูกต้องโดยไว
3. ในการจะให้ได้ข่าว ภาพ หรือเอกสารอย่างใดมาเป็นของตน เพื่อ ประโยชน์ต่อการเสนอข่าว จักต้องใช้วิธีสุภาพและซื่อสัตย์เท่านั้น
4. จักต้องเคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าว และรักษาไว้ซึ่ง ความลับของแหล่งข่าว
5. จักต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยมุ่งหวังต่อสาธารณะประโยชน์ ไม่ใช่ ดำเนินหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตัว หรือหุนเจิงใด ๆ โดยไม่ ชอบธรรม
6. จักต้องไม่กระทำการอันเป็นการบั่นทอนเกียรติ หรือความสามัคคี ของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่มีต่อสังคมไทย และแนวคิดอื่น ๆ อันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์นั้น จะเชื่อมโยงได้กับงานวิจัยดังกล่าว ซึ่ง " เปลว สีเงิน " ได้นำเสนอความคิดเห็นของตนเองไว้ ในฐานะนักหนังสือพิมพ์ที่สะท้อน เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น อันจะประกอบเป็นภาพสะท้อนที่จะทำให้มองเห็น ภาพรวมของสังคมได้เป็นอย่างดี

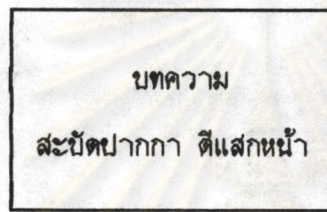
สรุปเกี่ยวกับความคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้

วิเคราะห์ภาระหน้าที่ของสื่อมวลชน

- ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม
- ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานสื่อมวลชน เริ่มแรก

วิเคราะห์ตัวบท

- แนวคิดของนักวิชาการ

จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์

การเข้าใจหรือมองบทบาทตนเอง

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคม

แนวคิดหนังสือพิมพ์ประชาชนนิยมกับสังคมไทย

วิเคราะห์การมองปัญหาและ

พัฒนาการทางความคิด

- ประวัติชีวิตและประสบการณ์

(จะกล่าวถึงในบทต่อไป)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดและทฤษฎีที่ได้เสนอมาททั้งหมดในบทนี้ ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นกรอบความคิดในการศึกษาเรื่อง " แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของ ' เปลว สีเงิน ' : วิเคราะห์จากบทความในหนังสือพิมพ์รายวัน " โดยที่ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม และทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชนเริ่มแรก ได้ถูกนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงภาระหน้าที่ของสื่อมวลชน ซึ่งในที่นี้หมายถึงบทความ " สะบัดปากกา ตีแสบหน้า " ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมาเป็นเวลา 12 ปี ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในเชิงมหภาค ส่วนแนวทางใน

การวิเคราะห์ตัวเนื้อหา หรือที่เรียกว่า " ตัวบท " (text) ของบทความนั้น จะใช้แนวทางการพิจารณาประเด็นปัญหา โดยยึดหลักแนวคิดของนักวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และรัฐศาสตร์

นอกจากนี้ ยังนำแนวคิดอื่น ๆ ที่น่าสนใจเข้ามาประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดหลัก และเพื่อให้เห็นภาพรวมใจการนำเสนอบทความของ เปลาว สีเงิน อีกด้วย เช่น แนวคิดหนังสือพิมพ์ประชานิยมกับสังคมไทย บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคม การเข้าใจหรือมองบทบาทตนเองของผู้เขียนคอลัมน์ และแนวคิดด้านจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์

ในบทต่อไปจะเป็นการกล่าวถึงประวัติชีวิตของ เปลาว สีเงิน ซึ่งเป็นผู้เขียนคอลัมน์นี้ เพื่อจะได้ทราบถึงความเป็นมาในอดีต (Life History) และประสบการณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงการมองประเด็นปัญหา และพัฒนาการทางความคิดของเขา รวมทั้งยังสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของเขาอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย